

Om Hyppigheden af Talelidelser.

Af

Harald Westergaard.

Spørgsmaalet om Hyppigheden af Talelidelser har i den senere Tid faaet en Del Interesse, efter at det ved forskellige Forsøg har vist sig, at dette Onde med Held lader sig bekæmpe. Da statistiske Oplysninger desangaaende hidtil kun ere samlede i lidet Omfang og i ufuldkommen Form, vil det ikke være uden Betydning at gøre Rede for Resultaterne af en Bearbejdelse af et større statistisk Materiale, som er indsamlet ved forskellige Autoriteters og Privates Velvilje efter Initiativ af Dr. med. Haderup, og derefter bearbejdet i Universitetets statistiske Laboratorium. Størstedelen af Materialet blev indsamlet og bearbejdet i Efteraaret 1894; Aarsager, hvorover jeg ikke har været Herre, have opholdt Offentliggørelsen af Resultaterne indtil nu.

De bedste og mest ensartede Iagttagelser foreligge fra de københavnske Kommuneskoler; der er udarbejdet Lister over Talefejl blandt 34,000 Børn i saadanne Skoler. Disse Lister vidne om en saadan Omhu og Interesse for Sagen, at man næppe vilde kunne vente et fyldigere og bedre Materiale, og den følgende Undersøgelse bygger derfor i det Væsentlige derpaa. Vel ere sandsynligvis ikke alle Lister udarbejdede fra samme Synspunkt, idet nogle synes at have været tilbøjelige til at udstrække Begrebet Talelidelse videre

end andre, og paa enkelte Punkter (saaledes Arvelighedsspørgsmaalet) have Oplysningerne været saa spredte og tilfældige, at de helt have maattet forbigaaes. Men fraregnet disse sidste Tilfælde gruppere Iagttagelserne sig paa en saadan Maade om Gennemsnittet, trods Uoverensstemmelsen i Opfattelsen af, hvad der skal forstaaes ved Talelidelse, at man uden Fare kan betragte Gennemsnittet som et nogenlunde typisk Udtryk for det virkelige Forhold.

Det samlede Antal af Elever var 17,347 Drengene og 16,653 Piger, tilsammen som foran anført 34,000. Af disse havde 426 Drengene og 323 Piger, tilsammen 749 Talefejl, altsaa 2,5 pCt. af Drengene, 1,9 pCt. af Pigerne, tilsammen for begge Køn 2,2 pCt. Denne Forskel mellem de to Køn gør sig dog ikke gældende ved alle Arter af Talelidelser, hvad nedenstaaende Oversigt tyder paa.

	Antallet af Talelidelser			For hver 10,000 Børn havde Talelidelse		
	Drengene	Piger	Begge Køn	Drengene	Piger	Begge Køn
Stammen.....	165	42	207	95	25	61
Fejltalen.....	102	60	162	59	36	48
Lukket Snøvlen*)....	127	162	289	73	97	85
Aaben Snøvlen**).	7	21	28	4	13	8
Læspen.....	51	53	104	30	32	31
andre Talefejl.....	2	2	4	—	—	—
	454	340	794			

*) ved vedvarende Tilstopning af Næsen eller Næsesvælgrummet (hyppigst Vegetationer).

**) ved Spaltning af den haarde eller bløde Gane (Ganelamning efter Difteritis).

Under »andre Talefejl« ere henregnede Tilfælde, som »hæs raa Stemme« og »vedvarende Hæshed«. Det samlede Antal Talelidelser overstiger det ovenfor anførte Tal 749 med 45, idet 41 Børn hver vare angrebne af 2 Talelidelser og 2 Børn af 3. Jeg skal ikke opholde mig videre ved disse Kombinationer af Talelidelser, da der ikke synes at være nogen enkelt, der har særegen Tilbøjelighed til at optræde sammen med andre.

Man ser, at Læspen er omtrent lige hyppig hos Drengene og hos Piger. Snøvlen er hyppigere iagttaget blandt Piger end blandt Drengene, medens det omvendte gælder Fejltalen og navnlig Stammen. Forskellen mellem Drengene og Piger med Hensyn til Stammen er saa karakteristisk, at den ikke kan bero paa tilfældige Fejl ved Materialet, og den bekræftes da ogsaa ved statistiske Iagttagelser andetstedsfra.

Spørgsmaalet bliver nu, hvorvidt disse Lidelser tiltage eller aftage med Alderen. Nogen Oplysning i saa Henseende give allerede nedenstaaende Tal, der vise Resultaterne af Skemaets Spørgsmaal, om Talelidelsen var ubetydelig, moderat eller betydelig.

	100 Børn med Talelidelse fordelte sig saaledes i en Alder af		
	6—8 Aar	9—11 Aar	12—14 Aar
ubetydelig Grad	24	25	35
moderat —	42	50	45
betydelig —	34	25	20
			34*

Jo ældre Barnet bliver, desto hyppigere blive altsaa de mildere Former af Talelidelser i Sammenligning med de haardere Former. Dette gentager sig tildels ved de enkelte Arter af Talelidelse:

	Af 100 Børn med Talelidelse lode følg. Antal deraf i betydelig Grad i Alderen		
	6—8 Aar	9—11 Aar	12—14 Aar
Stammen.....	41	21	18
lukket Snøvlen.....	39	22	18
Fejltalen.....	40	39	37

Der er altsaa Nedgang paa alle Punkter; men det er dog kun for Stammen og lukket Snøvlen, at man med nogenlunde stor Sandsynlighed tør tale om en Indflydelse af Alderen.

Man kunde nu imidlertid spørge, om denne Aftagen i Intensitet ikke hidrører fra, at der med Alderen kommer en Del lettere Tilfælde til, saa at de svære Tilfælde af Talelidelse i Virkeligheden ikke ere sjældnere blandt de større Børn end blandt de smaa. Det er dog ret sjældent, at Talelidelserne opstaa i en senere Alder. Det synes kun som om c. 1 Barn blandt 11 med Talelidelse har erhvervet denne efter at være kommet i Skole, for en Del allerede i 6 Aars Alderen, og det er derfor ikke rimeligt, at Talelidelsernes Hyppighed skulde tage videre til med Alderen. Forholdet er oplyst for c. $\frac{3}{4}$ af Skolerne. Af 51 Børn, hvis Talelidelse opstod efter Indtrædelsen i Skolen, havde

10 faaet den i 6 Aars Alderen

12 — 7 —

17 havde faaet den i 8 Aars Alderen

2	—	9	—
4	—	10	—
0	—	11	—
6	—	12	—

Dette kan nu ogsaa belyses direkte ved at gruppere de 34,000 iagttagne Børn efter Alder og dermed sammenligne Antallet af Børn med Talelidelse i de forskellige Aldere. Her er der imidlertid den Vanskelighed, at de enkelte Klassers Gennemsnitsalder vel er opgivet, men ikke Fordelingen paa de enkelte Aldersaar, saa at en Sammenligning ikke lader sig foretage uden videre. Ikke heller kan man spørge om, hvor mange der i hver Skoleklasse have den omtalte Lidelse, thi saadanne Børn ere ofte tilbage i Udvikling og derfor jævnlig ældre end Kammeraterne i samme Klasse. Forat komme ud over denne Vanskelighed har man benyttet Aldersfordelingen d. 31. Decbr., saaledes som den findes trykt i Beretningerne om de københavnske Kommuneskoler. Da Antallet af Skolebørn paa dette Tidspunkt er noget nær det samme som i September, (den Maaned, da Skemaerne udfyldtes), behøver man blot — med tilbørlig Forsigtighed — at rykke Alderen et tilsvarende Stykke tilbage. Den yngste Aldersklasse, 6 Aar, er ret stabil i de sidste Maaneder af Aaret, efter at der er optaget en Del Børn i denne Alder d. 1. Septbr., og der bliver kun Afgang ved at en Del af Børnene rykke op i 7 Aars Alderen; dog er det ikke utænkeligt, at Antallet af disse Børn er blevet overvurderet noget, og denne Aldersklasse er derfor i det følgende udeladt, saa meget desto

mere, fordi der kun er faa Iagttagelser af Talelidelse (20 ialt).

Hyppigheden af Talefejl i de enkelte Aldersklasser for begge Køn under ét:

	7—9 Aar		10—12 Aar		13—14 Aar		6—14 Aar	
	Absolut Antal	Af 1000 Børn vare angrebne	Absolut Antal	Af 1000 Børn vare angrebne	Absolut Antal	Af 1000 Børn vare angrebne	Absolut Antal	Af 1000 Børn vare angrebne
Stammen	69	5	101	8	33	10	207	6
lukket Snøvl.	108	7	129	10	49	14	289	8
Fejltalen	106	7	36	3	10	3	162	5
Læspen	43	3	45	3	14	4	104	3
Samtlige Børn med Talefejl	312	21	305	23	112	32	749	22

Læspen er efter disse, ganske vist ikke omfattende Iagttagelser, saa temmelig uafhængig af Alderen, hvad der vel ogsaa er ganske rimeligt. Fejltalen synes at aftage med Aarene, hvorimod Stammen og lukket Snøvlen snarere have den modsatte Bevægelse.

Dog er det muligt, at denne Væxt i Hyppigheden af Stammen og Snøvlen for en Del er tilsyneladende, idet Børn med disse Talelidelser blive forholdsvis længere i Skolen end andre, og derfor frembringe en Ophobning i de ældre Skolealdere, som ikke svare til Forholdene i Befolkningen som Helhed. Omvendt synes der kun at være meget faa Tilfælde, hvor et Barn udtages af Skolen paa Grund af Talelidelse. Nedenstaaende Tal give Oplysning om Gennemsnitsalderen:

Klasse	Samtlige Børn	Børn med				
		Tale- lidelse	Stammen	Snøvlen	Fejltalen	Læspen
I	12,3	12,6	12,7	12,5	12,5	12,4
II	11,7	12,0	11,7	12,0	11,9	12,4
III	10,5	11,5	11,4	11,5	11,6	11,7
IV	9,3	9,9	9,8	9,9	10,1	10,2
V	8,1	8,7	8,5	8,7	8,8	8,8
VI	6,8	7,2	7,3	7,1	7,1	7,4

For alle Talelidelser er altsaa Billedet det samme. Alderen er gennemgaaende højere end den for Klassen normale; Talelidelsen staar i Forbindelse med Forhold, der direkte eller indirekte hæmme Udviklingen eller skade Aandsevnerne. Dette er ingenlunde uden Undtagelse, idet der findes en Mængde Børn, der trods Talelidelsen følge særdeles godt med, men til Gengæld er der adskillige, for hvem det er meget vanskeligt at følge med. Herom faaer man ogsaa et Vidnesbyrd ved at udregne Gennemsnitsnummeret i Klassen. Forøges Antallet i Klassen til 100, finder man følgende Klasse-numre:

for Børn med Stammen 55
 — — Snøvlen 60
 — — Fejltalen 67
 — — Læspen*) 61

Gennemgaaende ere disse Børn altsaa i Klassens nederste Halvdel, foruden at de ofte maa sidde over.

*) Herunder kun medregnet Tilfælde, hvor ingen anden Talelidelse fandtes.

Spørger man nu, hvorvidt disse Resultater stemme med Oplysninger fra københavnske Privatskoler (4863 Drengene og 4628 Piger), maa det først bemærkes, at der her er langt større Uensartethed imellem de enkelte Skoler, saa at man ikke tør tillægge Iagttagelserne saa megen Vægt. Bedst stemme Oplysningerne om Stammen, for Drengene 9,3 p. m. (i Kommuneskolerne 9,5), for Piger 1,9 (2,5). Af Fejltalet led alt i alt 5 p. m., ligesom i Kommuneskolerne, af aaben Snøvlen 0,8, et Tal, der ligeledes genfindes. Derimod er Læspen noget hyppigere anført (4 i Stedet for 3 p. m), og navnlig lukket Snøvlen (12,6 mod 8,5 p. m), hvad der særlig skyldes Pigeskolerne; med Hensyn til Aldersfordelingen ere Tallene ikke tilstrækkelig tydelige.

En Undersøgelse af Eleverne i det tekniske Selskabs Skole i København (talt ialt 2200, hvoraf 152 13—14 Aar gamle, 1511 15—18 og 537 over 18 Aar) viste kun 23 Tilfælde af Talelidelse, og særlig var Stammen og Snøvlen paafaldende sjælden (henholdsvis 3 og 6 Tilfælde). Om dette nu skyldes Alderens Indvirkning eller andre Aarsager, maa staa hen.

Et interessant Tillæg til disse Oplysninger haves i nogle Iagttagelser fra de Kellerske Abnormanstalter. Af Skolens 250 Børn led nemlig ikke mindre end 124 (72 Drengene, 52 Piger) af Talefejl, (deriblandt 6 med 2 Talelidelser hver), 12 Børn stammede, atter flest Drengene, 8 snøvlede og 4 læspede. Særlig hyppig var Fejltalet, der optraadte i ikke mindre end 106 Tilfælde, hvad der ikke stemmer ilde overens med det foran oplyste angaaende Kommuneskolerne, hvorefter Børn med Fejl-

talen gennemsnitlig vare længere nede i Klassen end Børn med andre Talelidelser.

Hvorvidt nu disse Oplysninger ville vise sig at stemme med Jagttager, som for Tiden gøres for den øvrige Del af Landet, er ikke muligt at vide. Det er dog næppe rimeligt, at man skulde komme overdrevent langt under det Niveau, der er fundet i København, og slaaer dette til, vil det sige, at der i Kongeriget Danmark findes mange tusinde Mennesker, som have en eller anden Art af Talelidelse. Selv om Niveauet er saa lavt for Befolkningen som Helhed som i det tekniske Selskabs Skole, drejer det sig om over 20,000 Landet over, og der er derfor Grund nok til at betegne dette som et Samfundsonde og appellere til Staten for at faa en saa stor Del af dette afhjulpet eller hindret som muligt.
